

HAMSUN-NYTT

Hamsun-Selskapets informasjonsblad 1/2023

Jeg ser en blank spindeltråd i skinnet av min nying, jeg hører en roende båt på havnen, et nordlys glir oppover himmelen i nord. (Pan, 1894)

Bli med på Selskapets egen Hamsun-Quiz på nett søndag 5. mars!

Av: Hege Faust

Et av våre medlemmer, Ole-Andreas Sæbø Jensen, har tatt initiativ til å lage og gjennomføre en Hamsun-quiz på nett (Teams) søndag 5/3 kl. 20:00. Alle som vil og kan, er hjertelig velkomne til å delta. Det blir 15-20 spørsmål, og Jensen holder seg til spørsmål knyttet til *Sult*, *Markens Grøde* og trilogien om August samt biografiske sider. Lenke til teams-arrangementet vil bli publisert på hjemmesiden (hamsun-selskapet.no) og på facebook-siden vår når det nærmer seg. Lenka til quiz-deltakelse blir også distribuert på mail til dem som står registrert hos Selskapet med e-post.

Premien er – foruten ære – en Hamsun-Selskap-kopp: pen å se på, god å drikke av 😊
Bildet viser forsiden, på baksiden er det et Hamsun-portrett. Man kan velge mellom rød og grønn innside.

Nils Magne Knutsen 80 år!

Av: Alf-Einar Øien

12. februar fylte professor emeritus Nils Magne Knutsen 80 år.

Nils Magne var en av initiativtakerne til - og stifterne av - Hamsun-Selskapet i 1988. Han har vært med i styret helt siden da. I årene 1988 – 2000 ledet han Selskapet. Etter at ledervervet ble overlatt til andre, har han fortsatt å være et svært aktivt, faglig viktig og deltakende styremedlem.

For medlemmene våre er Nils Magne godt kjent for sitt forskningsarbeid på nordnorsk kulturhistorie, og spesielt på Knut Hamsun og Petter Dass. Mange har møtt Nils Magne som en svært engasjerende formidler gjennom utallige foredrag og seminarer. Han har kanskje mer enn noen andre levendegjort noe av selve idègrunnlaget for etableringen av Universitetet i Tromsø, nemlig å drive folkeopplysning og bringe universitetets forskning ut til allmennheten på en forståelig måte.

Den siste tiden har Nils Magne dessverre blitt rammet av sykdom og har vært nødt til å sette deler av sitt arbeid og sin utadvendte virksomhet på vent. Men han er likevel i gang med å skrive artikler, og vi ser fram til fortsatte foredragsserier etter hvert.

Hamsun-Selskapet gratulerer med vel overstått og ønsker samtidig god bedring.

Teatersjef Elisabeth Hansen i strømmet samtale 27. april på Hamsunsenteret

Av: Solveig Hirsch, direktør på Hamsunsenteret

24. september 2022 var det premiere på «Markens grøde» på Trøndelag teater. Hamsuns nobelprisbok ble dramatisert i samarbeid med Verk Produksjoner.

Oppsetningen var nyskapende og styrt av synsvinkler på boka som i dag er aktuelle: «Kan den mest populære romanen av norgeshistoriens kanskje mest kontroversielle forfatter gi innsikter vi kan bruke til å forstå vår egen tids største tema: klima- og miljøkrisene og en rett til å leve i pakt med naturens egen begrensning og syklus?» (fra teaterprogrammet).

Oppsetningen innebar det betydningsfulle skrittet at Trøndelag teater ikke er Hamsun-fri sone lenger. Vi hører nærmere om historikk, begrunnelse for valget, selve oppsetningen og erfaringer i det strømmede arrangementet 27. april, der teatersjef Elisabeth Hansen og fag- og forskningsansvarlig Alvhild Dvergsdal deltar.

Arrangementet er et samarbeid mellom Hamsun-Selskapet og Hamsunsenteret.

Ny utstilling på Hamsunsenteret: «Battelground of invisible forces»

Av: Solveig Hirsch, Hamsunsenteret

Foto: Yevheniia Tobolovska

1. februar åpnet utstillingen «Battelground of invisible forces» i tårnbyggets 4. etasje. Den viser koblingen mellom arkitekt Steven Holls arkitektur i Hamsunsenteret og de tre Hamsun-

skikkelsene som bygget er inspirert av: *Sult*s navnløse hovedperson, agronom Johan Nilsen Nagel og løytnant Thomas Glahn.

Et *Sult*-sitat er grunnleggende for Holls forståelse av de tre personene og senterets arkitektur som en «slagmark for usynlige innflytelser». Holl leste *Sult* i engelsk oversettelse, og derfra stammer utstillingens tittel «Battleground of invisible forces». Utstillingen består av tre tematiske stasjoner som løfter frem *Sult*, *Pan* og *Mysterier* ved hjelp av tekst, kostymer, rekvisitter og et utvalg kunstverk inspirert av romanene. Flere av kunstverkene er utlånt fra Hamsun-Selskapets samling. I tillegg vises et filmatisert intervju med Steven Holl. Hamsunsenterets arkitektur kan studeres nærmere ved hjelp av utstilte modeller, skisser, tekster og fotografier.

Utstillingen står ut 2023.

Fra Hamsun-Selskapets bildesamling

Av: Alf-Einar Øien

Hamsunsenteret på Hamarøy har i disse dager åpnet nye utstillinger, og Hamsun-Selskapet er glad for at noen av våre kunstverk, gitt som gaver til Selskapet, kan komme til nytte i den sammenhengen.

Hamsuns *Mysterier* er ett av temaene på Hamsunsenteret denne sesongen. Både som eksempel fra utstillingen og som ledd i ønsket til Hamsun-Selskapets styret om å vise kunsten vår gjennom Hamsun-Nytt, presenterer vi derfor denne gangen et av de utlånte bildene: Håkon Blekens *Nagels selvmordsdrøm* (bildet av trykket til høyre).

Håkon Bleken (1929 –) er en av våre mest kjente samtidskunstnere. Han arbeider både med illustrasjoner til skjønnlitterære verk (slik dette bildet er et eksempel på), med store utsmykkingsoppgaver og han holder en rekke separatutstillinger. Bleken var hovedutstiller under Hamsundagene på Hamarøy i 1992, og trykket *Nagels selvmordsdrøm* fra romanen *Mysterier* (1892) ble gitt som gave til Selskapet i den sammenhengen.

Bleken var for øvrig i 2005 en av mange kjente norske kulturpersonligheter som skrev under på et opprop til daværende kulturminister Valgerd Svarstad Haugland om realisering av et nasjonalt Hamsunsenter på Hamarøy.

Leif Hamsun blir 80 år den 28. mars

Av: Torstein Garmo, leder av Hamsunlaget i Lom

Leif var nest eldste barnet til Tore Hamsun. Søsteren Anne Marie var tre år eldre. Tore hadde odelsretten til Nørholm, men overlot gården til broren Arild. Selv bosatte Tore seg med familien ved Nørholmkilen. I denne perioden var Leif svært mye på Nørholm og lekte sammen med søskenbarn der. Etter noen år flyttet familien til Asker, så det aller meste av livet har Leif bodd der. Men etter at de flyttet til Asker, tilbrakte Leif alle sommerferiene på Nørholm. Leif er den eneste av de nålevende barnebarna som husker bestefaren, Knut Hamsun. Leif var 9 år da han døde.

Da vi besluttet å stifte et Hamsunlag i Lom, var vi helt klare på at vi ville ha med en av Hamsun-familien i styret for laget. Dette var høsten 1997. Tore Hamsun hadde gått bort et par år tidligere, og det var da helt naturlig å spørre Leif om å ta den oppgaven. Han hadde i stor grad overtatt de oppgavene faren hadde i arbeidet med å forvalte forfatterrettighetene og andre oppgaver knyttet til arven etter bestefaren.

Det ble min oppgave å ringe til Leif for å spørre, og han svarte ja nesten uten betenkningstid. Han har siden sittet fast som varaformann. Han har ikke vært på valg, og har vervet så lenge han selv ønsker. Leif har vært en god støttespiller i vårt arbeid og har deltatt på det meste av arrangementer her. Han var også med på turer både til Kina og Georgia, besøk som medlemmer av laget hadde til Hamsun-miljøer i disse to landene. Vi i Lom takker for godt samarbeid i 25 år!

Leif har etter hvert blitt en av mine beste venner, og sånn er det vel med alle oss som har sittet i styret med ham. En gave jeg fikk av Leif for mange år siden – et portrett av hans bestefar laget av faren Tore – har fått hedersplassen i stuen min. På den måten blir jeg hver dag minnet om mennesket Leif Hamsun. Smilet er hans varemerke. Det kan en vel ikke si at han har arvet av sin bestefar.

På vegne av både oss i Knut Hamsun-laget i Lom og Hamsun-Selskapet vil jeg få gratulere Leif så mye med 80 årsdagen 28. mars!

Oslo-avdelinga til Selskapet i dvale igjen

Av: Hege Faust

Oslo-avdelinga av Selskapet kom i gang igjen i 2020, etter å ha ligget noen år i dvale. I oktober 2021 arrangerte Oslo-styret en meget vellykket og godt besøkt foredrags- og debattkveld på Litteraturhuset i Oslo. Tittelen var: «Hamsuns romaner - en forlengelse av hans sympatier»?

De tre som har sittet i styret, Emil Hansen (bildet), Knut Jorfald, Kai Wiksnes, har nå meldt fra om at de av helsegrunner må kaste inn håndkledet hva videre lokalavdelingsarbeid angår. Hamsun-Selskapets styre takker på vegne av alle som tilhører Oslo-regionen for entusiasmen og innsatsen disse tre gutta har lagt for dagen.

Samtidig minner vi om at hvis noen føler seg kallet til å overta roret, er det bare å ta kontakt med styret i Selskapet (kontaktinfo på siste side). Oslo-avdelingen legges nå inntil videre i dvale.

Hamsun-inspirert husmannsgutt fra Senja slo gjennom som forfatter – Jens Hagerup frem fra glemselen?

Av: Truls Nilsen

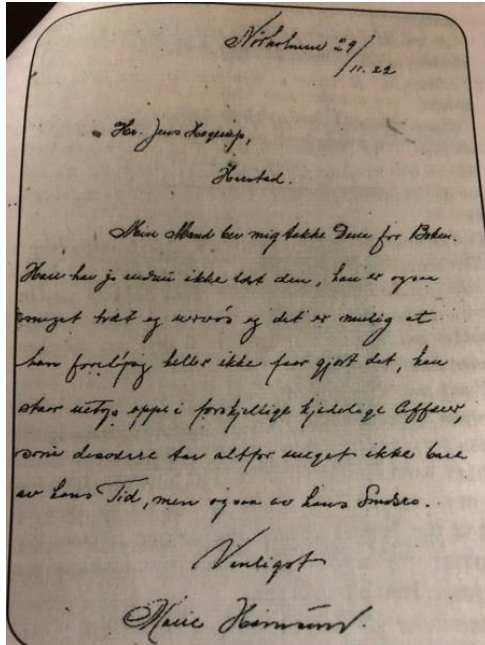
Jens Hagerup i Arb.bl. 17.12.1926

I gjennomgangen av det lokalhistoriske arkivmaterialet i min jobb på Midt-Troms Museum har jeg kommet over en Senja-forfatter som jeg synes er interessant. Jeg bet meg raskt merke i at han hadde Knut Hamsun som forbilde og hadde vært i kontakt med Hamsun-familien. I dag er mannen lite kjent. Forfatteren heter Jens Hagerup, og var født og oppvokst på husmannsplassen Gammelseter på Sør-Senja i 1884. Det meste av sitt liv bodde han langt borte fra Senja. Da han døde i 1961 var det nesten gått 30 år siden han hadde gitt ut en bok. Men det meste han skrev i sine yngre dager, fra 1922 til 1934, var bøker som fikk mange lesere. De første verkene fikk blandet mottakelse av kritikerne, men han ble lagt merke til i norsk litteratur i de 12 årene han var aktiv forfatter.

Hagerup kan man nok klassifisere som en typisk lokal forfatter som skriver med mål om å nå et landsomfattende publikum. Kanskje har han hatt litt av den følelsen Petter Dass gav uttrykk for da Dass skrev «... og bor i det Land, hvor ei bruges Skrift eller Bøger». Hagerup regna neppe med at han skulle nå ut over hele fedrelandet – ja til og med ut i Europa. Debuten med romanen *Susanna* i 1922 innledet et forfatterskap som kom til å omfatte seks romaner fram til 1934.

Det var spesielt morsomt å finne en korrespondanse med Nørholm i arkivmaterialet etter Hagerup. I et brev (se neste side) datert 29.11.1922 takker Marie Hamsun på vegne av sin mann for en forsendelse med debutromanen til Hagerup. Marie gir

uttrykk for at Knut Hamsun selv ikke får lest boken, da han var for trett, nervøs og måtte gå i gang med en rekke kjedelige affærer som opptok mye av hans tid og sinnsro. Dette må ha vært en nedtur for den relativt unge forfatterspiren som kanskje ønsket å få en positiv respons fra selveste Hamsun på sin første roman.

Etter hvert utvikler Hagerup seg til å føre en bedre penn, og flere av bøkene hans får fin omtale av framstående kritikere i 1920- og 30-årene. Sigurd Hoel var en av dem som mente at Hagerup var et talent som forteller. Hoel skriver i en anmeldelse av Hagerups tredje roman, *Brenning* fra 1926, at dette må være hans beste bok hittil. Han nevner blant annet at det er tydelig at Hagerups fortellerstil preges av en hamsunsk ånd, og at han på dette tidspunktet står på egne ben i langt høyere grad enn tidligere. Jeg synes det var morsomt å se at Hoel nevner at fortellerstilen kan sammenlignes med Hamsuns. Dette må jo også vitne om at Hagerup leste mye Hamsun selv og ble inspirert av denne i samtiden høyt elskede forfatteren.

Mange av Hagerups romaner ble oversatt til andre språk, som tysk, slovensk og nederlandsk. *Juvi* (1928) kom på tysk i 1929. Et andreopplag av den tyske utgaven kom etter krigen og ble trykket i 50.000 eksemplarer! Etter krigen fikk Jens Hagerup betydelig mindre leserskare i Norge som følge av at han hadde sluttet seg til NS. At han fikk fin omtale i nazistiske skrifter under krigen kan ha bidratt til at han etter hvert ble en glemt forfatter. Da Hagerup sluttet å skrive, flyttet han og broren Axel Senjen til Oslo og startet Norges første og eneste blyantfabrikk.

Slike spennende forfatteroppdagelser gjør at en Hamsun-entusiast som meg kanskje må blåse støv av en Hagerup-bok og gjøre historien om han mer tilgjengelig for publikum. Arkivmaterialet etter Jens Hagerup er systematisert og katalogisert av Midt-Troms Museum. Jeg vil jobbe videre med dette materialet fremover. Om det er interesse for det, vil en mer utfyllende artikkel om denne forfatteren bli publisert på Hamsun-Selskapets hjemmeside etter hvert.

Hamsun-Selskapet er en av Norges største litterære foreninger.

For spørsmål vedr. medlemskap, bøker i Skriftserien med mer, kontakt oss på e-post: polden@hamsun-selskapet.no eller ring/send sms: 95085285.

Hjemmeside: hamsun-selskapet.no

Har du tips til sak som kan passe i Hamsun-Nytt eller på vår hjemmeside, ikke nøl med å ta kontakt med en i Selskapets styre:

Hege Faust, Lillestrøm (leder), tlf. 95085285 (hege.faust@gmail.com)

Truls Nilsen, Senja (nestleder) (truls.nilsen@mtmu.no)

Terje Øien, Hamarøy (styremedlem) (terje.øien@hamarøy.kommune.no)

Varaer:

1: Nils M. Knutsen, Tromsø (nils.magne.knutsen@me.com),

2: Torstein Garmo, Lom

3: Knut Michelsen, Ås